

TEM/AKO

13.11.2024

SUURYRITYSTEN TUKEMINEN UUDISTUVA JA OSAAVA SUOMI 2021-2027 –OHJELMASSA

TEM on linjannut, että Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelmaa ei muuteta suurten yritysten tukemisen mahdollisuuden laajentamiseksi.

AKO-johtoryhmä käsitteli asiaa kokouksessaan 16.9. Keskustelussa todettiin, että asiaa on selvitelty AKO:lla useammassa ryhmässä. Rajoitteita suuryritysten rahoituksen muuttamiseen on niin paljon, että käytännössä muutos saataisiin keväällä valmiiksi ja käyttöaikaa olisi vain vuoden loppuun. Siinä aikataulussa on epätoiminnaköistä saada iso hanke käyntiin ja rahoituksen piiriin. Lisäksi muutos aiheuttaisi suuria tietojärjestelmäkustannuksia ja voisi vaarantaa ohjelman toteutumisen ja Suomen EU-saannon.

Johtoryhmä oli yksimielinen siitä, ettei ehdotettua muutosta toteuteta.

Aiemmat johtopäätökset

Tehdyn vaihtoehtojen tarkastelun perusteella itäisen Suomen maakuntien liittojen esitys ohjelmanmuutoksesta ei yksin laajenna ELY-keskusten yritysten kehittämisavustuksen käyttömahdollisuutta suurten yritysten tukemiseen. Tarvittavien muutosten tekeminen yritystukilakiin ja –asetukseen sekä notifiointio ja tukien myöntäminen ei olisi valtiontukien kriisipuitteen voimassaoloajan puitteissa mahdollista. Lisäksi muutokset EURA 2021 –tietojärjestelmään olisivat kustannuksiltaan suhteettoman suuret ja siirtäisivät muiden ohjelmahallinnon kannalta tärkeiden toimintojen valmistumista.

Mahdollisten STEP-toimintalinjojen mukainen rahoituksen käyttö on arvioitu ELY-keskusten rahoituksesta vastaavien asiantuntijoiden kanssa liian rajatuksi, jotta siitä saataisiin lisäarvoa nykyisen ohjelman rahoituksen käyttömahdollisuuksiin alueilla. Lisäksi rahoituksen käyttöönottoon liittyvät samat aikataulu- ja kustannushaasteet kuin maakunnan liittojen aloitteeseen.

Muutokset ohjelmaan voisivat tässä vaiheessa ohjelmakautta vaarantaa ohjelman toimeenpanon ja Suomen EU-saannon.

ALUE-ryhmän vastuulla olevan ohjelman muutoksen lisäksi asia koskee EKA-ryhmän vastuulla olevaa yritystukilainsäädäntöä sekä EURA 2021 -muutosten osalta AHVO-ryhmää.

Taustaa:

Itäisen Suomen maakuntien liittojen ehdotus Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 –ohjelman seurantakomitean kokouksessa 5.6.:

”Suomi on käynnistämässä Orpon hallitusohjelman mukaisen 400 miljoonan euron strategisten investointien kansallisen budjettivaruksen notifiointia Euroopan komissiossa perustuen komission tiedonantoon ”Valtiontukitoimenpiteitä koskevat tilapäiset kriisi- ja siirtymäpuitteet talouden tukemiseksi Venäjän hyökättyä Ukrainaan” (Bryssel 9.3.2023 C(2023) 1711 final). Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakuntien liitot ehdottavat seurantakomitealle, että kansallisen tuen notifiointia

yhteydessä tehtäisiin ohjelmanmuutos, jossa myös alue- ja rakennepolitiikan rahastojen rahoituksella mahdollistettaisiin suuryritysten tuki. Tämä tukisi erityisesti itäisen Suomen, mutta myös koko Suomen, suuryritysten heikentynyttä investointipotentiaalia, joka on aiheutunut sodan seurauksista.”

Seurantakomitea päätti siirtää asian seurantakomitean sihteeristön käsittelyyn. Sihteeristö käsitteli asiaa kokouksessaan 29.8.2024, mutta ei päässyt yksimielisyyteen. Suuryritysten tukemisen osalta vaihtoehtoja oli esillä kolme:

- 1) Itäisen Suomen maakunnan liittojen ehdotus
- 2) STEP:n käyttöönotto
- 3) Ei tehdä uusia toimenpiteitä

Valmistelussa ja sihteeristön keskustelussa esille tulleita näkemyksiä vaihtoehtoista:

Vaihtoehto 1:

- EU:n kriisipuitteet mahdollistavat lähinnä vain pk- ja suurten yritysten teollisuuden vähähiilistämistä ja nettonollataloutta edistävien teknologiainvestointien tukemisen (kohdat 2.6 ja 2.8)
- kriisipuitteiden käyttöönotto yrityksen kehittämisavustuksen osalta edellyttäisi erillistä notifiointia komissiolle sekä [yritystukilain](#) ja [-asetuksen](#) muuttamista
- lisäksi käyttöönotto EU-ohjelmasta rahoitettavissa hankkeissa edellyttäisi EURA 2021 –järjestelmään muutoksia
- kriisipuitteiden mukainen tuki tulee myös myöntää vuoden 2025 loppuun mennessä; ottaen huomioon, että sen käyttöönotto edellyttää em. toimia, ei sitä ehdittäisi soveltaa kuin hyvin lyhyen aikaa, jolloin sen käyttöönotto ei olisi tarkoituksenmukaista. Esim. mahdolliset lainsäädäntömuutokset saataisiin todennäköisesti voimaan vasta jossain vaiheessa vuonna 2025.
- Lisäksi on huomioitava, että kriisipuitteiden teollisuuden vähähiilistämiseen liittyvien investointien tukemisen yhtenä ehtona on, että tuella ei saa pyrkiä tuensaajan kokonaistuotantokapasiteetin lisäyksen rahoittamiseen. Kasvun aikaansaaminen on kuitenkin peruslähtökohta yrityksen kehittämisavustuksessa ja myös keskeinen EU-ohjelman tavoite.
- mikäli EU-ohjelmassa sovellettaisiin kriisipuitteita, niin ko. toimet olisivat päällekkäisiä em. 400 milj. euron valmisteltavana olevan kansallisen tukiohjelman kanssa
- sihteeristön keskustelussa kriisipuitteen tarjoamaa toimialavalikoimaa pidettiin varsin rajallisena eikä niihin sopivien hankkeiden löytymistä pidetty todennäköisenä
- rahoituskehysten pienuus ei useimmissa maakunnissa muutenkaan mahdollistaisi isojen hankkeiden rahoittamista - siihen nähden myöskään Eura-järjestelmään tehtäviä muutoksia ei pidetty toivottavana

Vaihtoehto 2:

- STEP-toimenpiteiden käyttöönotto pienentäisi TL1 (ja TL2):n rahoituskehystä – mahdollisesti myös EAKR-toimien julkisen rahoituksen kokonaisvolyymiä, mikäli EU-osarahoitussuhdetta nostettaisiin STEP-toimintalinjalla ja/tai TL1 (ja TL2) kansallinen vastinrahoitus pienenis EAKR:n suhteessa
- vaatisi aluetukikartan tukitasojen muuttamisen, jotta korkeammat tukitasot tulevat voimaan
- suurten yritysten tuki kasvaa tukeviin investointeihin yrityksen kehittämisavustuksena ei käytännössä olisi mahdollista tukialueiden I- ja II- ulkopuolella (suurten yritysten tuki mahdollista ainoastaan kriisipuitteiden nojalla, mutta ne eivät mahdollista kapasiteetin kasvua, pl. nettonollataloutta tavoittelevat hankkeet)

- alustavan arvion mukaan toimintalinjojen lisääminen aiheuttaisi EURA2021-seurantajärjestelmään useamman kuukauden lisätyön ja liki 200 000 euron lisäkustannukset
- ennen kuin järjestelmän tekniset muutostyöt voitaisiin aloittaa, hallintoviranomaisen tulisi ensin kartoittaa kaikkien tarvittavien yksityiskohtien muutostarve ja tehdä yksityiskohtainen määrittely => Tästä aiheutuisi mittava työmäärä myös hallintoviranomaisessa
- mikäli STEP priorisoitaisiin käynnissä olevan kehitystyön kärkeen, sillä olisi selvä viivästyttävä vaikutus edelleen puuttuvien EURA 2021 -järjestelmän prosessien toteuttamiseen, esimerkiksi seuranta- ja loppuraporttitoiminnallisuuteen sekä paikan päällä tehtävään varmentamiseen
- sihteeristön keskustelussa todettiin, että ohjelma mahdollistaa jo nyt STEP-sisältöjen rahoittamisen ja että sihteeristö on jo keväällä ottanut kielteisen kannan erillisten STEP-toimintalinjojen käyttöönottoon, eikä tämä näkemys ole muuttunut

Vaihtoehto 3:

- Uudistuva ja osaava Suomi –ohjelmasta voidaan yleisesti myöntää valtiontukea yritystoiminnalle, kun myönnettävä tuki on:
 1. ohjelman ja rahastojen soveltamisalan mukainen (ohjelma, EU:n rahastokohtaiset asetukset);
 2. valtiontukisääntöjen mukainen (de minimis -asetus tai ryhmäpoikkeusasetus) ja
 3. kansallisen lainsäädännön mukainen (yritystukilaki ja rahoituslaki)
- suuryritysten tukeminen on nykyisellään mahdollista erityistavoitteessa 2.3 (kiertotalous) tai kun suuryritys osallistuu pk-yritysten TKI-verkoston toimintaan
- lisäksi mahdollista painottaa hauissa STEP-toimialoja